

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S. Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

Cap. XII. De Appendicibus historiæ, quæ circa verba hominum (quemadmodum historia ipsa circa facta) versantur: Partitio earum in orationes, epistolas & apophthegmata.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

(*Nosque ubi primus equis oriens afflavit anhelis,
Illic sera rubens accendit lumina vesper.*)

Idque ipsum magis per demonstrationes, quam per peregrinationes. Verum ut *Carina* aliqua parva, cælum ipsum æmularetur; atque uni versum globum terrestrem, magis etiam obliquo & flexuoso, quam cælestia solent, itinere circumverit, ea est nostri sæculi prerogativa: ita ut præsens ætas jure in Symbolo suo usurpare possit, non tantum illud *Plus ultra*, ubi Antiqui usurpabant *Non ultra*; atque insuper illud *Imitabile fulmen*, ubi Antiqui, *Non imitabile fulmen*:

Demens qui nimbos, & non imitabile fulmen; verum & illud, quod omnem admirationem superat, *Imitabile Cælum*; propter navigationes nostras, quibus circa universum terræ ambitum, cælestium corporum more, volvi, & circumagi sapius concessum fuit.

Atque hæc præclara, in re Nautica, atque Orbe perlustrando, felicitas, de ulterioribus etiam progressibus, & Augmentis Scientiarum, spem magnā facere possit; præsertim cum divino videatur Consilio esse decretum, ut hæc duo coequeant: Sic enim Daniel Propheta, de novissimis temporibus verba faciens, prædicit, *Plurimi pertransibunt, & augebitur scientia*; quasi pertransitus, sive perlustratio mundi, atque multiplex Augmentum Scientiarum, eidem seculo destinarentur: Sicut magna ex parte jam completum videmus; Quandoquidem tempora nostra, duabus illis prioribus doctrinarum periodis, aut revolutioibus, (alteri apud Græcos, alteri apud Romanos) eruditione non multum cedant, eas vero in aliquibus longè superent.

CAP. XI

Partitio historię Ecclesiasticę, in Ecclesiasticam specialem, historiam ad Prophetias, & historiam Nemeleos.

Historia Ecclesiastica in genere, eandem ferè cū *historia Civili* partitiones subit. Sunt enim *Chronica Ecclesiastica*, sunt *vita Patrum*, sunt *Relationes de Synodis*, & reliquis ad Ecclesiam spectantibus. Proptio vero nomine, recte dividitur in *historiam Ecclesiasticam* (Generis nomine servato,) & *historiam ad Prophetias*, & *historiam Nemeleos* sive *Providentię*. Prima, *Ecclesia militantis tempora*, & *statum diversum* memorat: sive illa fluctuet, ut *Arca in diluvio*: sive itineretur, ut *Arca in eremo*: sive consistat, ut *Arca in templo*: hoc est, *statum Ecclesia in persecutione, in motu, & in pace*. In hac parte, defectum aliquem non invenio, quin superfluit in illa complura potius quam defunt: Illud sane optarem, ut massæ tam prægrandi, virtus quoque & sinceritas narrationum responderent.

Secunda pars, quę est *historia ad Prophetias*, ex duobus Relativis constat, *Propheta ipsa*, & ejus *Adimplentię*. Quapropter tale esse debet hujus operis institutum, ut cum singulis ex scripturis Prophetiis, eventum veritas conjungatur; idque per omnes mundi ætates, tum ad confirmationem fidei, tum ad instituendam disciplinam quandam, & peritiã, in interpretatione Prophetiarum, quę adhuc restant complenda. Attamen in hac re, admittenda est illa latitudo, quę Divinis vaticiniis propria est & familiaris; ut adimplentię eorum fiant, & continenter, & punctualiter: Reseruit enim

Auctoris sui naturam, cui unus dies tanquam mille anni, & mille anni tanquam unus dies: atque licet plenitudo, & fastigium complementi eorum, plerumque alicui certæ ætati, vel etiam certo momento destinetur; attamen habent interim gradus nonnullos: & scalas complementi, per diversas mundi ætates. Hoc opus desiderari statuo, verum tale est, ut magna cum sapientia, sobrietate, & reverentia tractandum sit, omnino dimittendum.

Tertia Pars, quę *Historia Nemeleos* est, sanè in calamos nonnullorum piorum virorum incidit, sed non sine partium studio; occupata est autem in observanda divina illa convenientia, quę nonnunquam intercedit, inter Dei voluntatem Revelatam, & Secretam. Quamvis enim tam obsecra sint Consilia & Judicia Dei, ut *homini animali* sint penitus inscrutabilia, quin etiam sapius eorum oculis, qui prospiciunt è tabernaculo, se subducant; Divinæ tamen Sapientiæ visum, aliquando per vices, ad suorum confirmationem, & confusionem eorum, qui tanquam sine Deo sunt in mundo, ea quasi majoribus characteribus descripta, sic proponere conspicienda, uti (sicut loquitur Propheta) *quibus etiam in cursu ea perlegere possit*: hoc est, ut homines merè sensuales & voluptarii, qui Judicia illa divina prætervehi festinant, neque cogitationes suas in ea unquam desigunt, tamen, quamvis properè currant, & aliud agant, ipsa agnoscere cogantur. Talia sunt vindictæ seræ & inopinæ; salutes subito affulgentes, & insperatæ; consilia divina per ambages rerum tortuosas, & stupendas spiras, tandem se manifesto expedientia; & similia; quę valent, non solum ad consolandos animos fidelium, sed ad percellendas & convincendas conscientias improborum.

Cap. XII

De Appendicibus historię: quę circa Verba hominum (quemadmodum historia ipsa circa facta) versantur: Partitio earum in epistolas & apophthegmata.

AT non factorum solummodo humani generis, verum etiam *dictorum* memoria servari debet. Neque tamen dubium, quin *dicta* illa quandoque *historia* ipsi inserantur, quatenus ad res gestas perspicuè & graviter narrandas faciant, & deserviant. Sed *dicta* sive *verba humana* propriè custodiunt *Libri Orationum, Epistolarum, & Apophthegmatum*. Atque *Orationes* sanè virorum prudentium, de negotiis & causis gravibus & arduis habitæ, tum ad rerum ipsarum notitiam, tum ad eloquentiam multum valent. Sed majora adhuc præstantur auxilia ad instruendam prudentiam civilem ab *Epistolis*, quę à viris magnis de negotiis seriis missæ sunt. Etenim ex *verbis hominum*, nil sanius aut præstantius, quam hujusmodi *Epistole*. Habent enim plus nativi sensus, quam *Orationes*; plus etiam maturitatis, quam colloquia subita. Eedem quando continentur secundum seriem temporum, (ut fit in illis quę à Legatis, Præfectis Provinciæ, & aliis Imperii Ministris, ad Reges, vel Senatus, vel alios Superiores suos mittuntur; aut vicissim ab Imperantibus ad ministros,) sunt certè ad *historiam*, præ omnibus, pretiosissima supellex. Neque *Apophthegmata* ipsa ad delectationem & ornatum tantum profunt, sed ad res gerendas etiam, & usus civiles. Sunt enim (ut agebat ille) veluti *Secures* aut *Mucrones Verborum*, qui rerum & negotiorum nodos,

dos, acumine quodam secant, & penetrant; Oeasiones autem redeunt in orbem, & quod olim erat commodum, rursus adhiberi, & prodesse potest; sive quis ea tanquam sua proferat, sive tanquam vetera. Neque certe de utilitate ejus rei ad civilia dubitari potest, quam Cæsar Dictator opera sua honestavit; cujus Liber utinam extaret, cum ea, quæ usquam habentur in hoc genere, nobis parum cum delectu congesta videantur.

Atque hæc dicta sint de *Historia*, ea scilicet parte Doctrinæ, quæ respondet uni ex *Cellis*, sive *Domiciis Intellectus*, quæ est *Memoria*.

CAP. XIII.

De secundo Membro principali Doctrinæ, nempe *Poesi*. Partitio *Poeseos* in *Narrativam*, *Dramaticam*, & *Parabolicam*. *Exempla Parabolicæ tria proponuntur*.

Jam ad *Poesin* veniamus. *Poesis* est genus doctrinæ, verbis plerumque adstrictum, rebus solutum & licentiosum; Itaque, ut initio diximus, ad *Phantasmiam* refertur, quæ iniqua, & illicita prorsus rerum conjugia & divortia comminisci, & machinari solet. *Poesis* autem (ut supra innuimus) duplici accipitur sensu, quatenus ad *Verba*, vel quatenus ad *Res* respiciat. Priore sensu, *Sermonis* quidam *Character* est: *Carmen* enim styli genus, & elocutionis formula quædam, nec ad res pertinet; Nam & vera narratio carmine, & ficta oratione soluta conscribi potest. Posteriore vero sensu, constituimus eam, ab initio, *Doctrinæ Membram Principalem*, eamque juxta *historiam* collocavimus, cum nihil aliud sit, quam *Historia imitatio ad Placitum*. Nos igitur in partitionibus nostris, veras doctrinarum venas indagantes, & persequentes; neque consuetudini & divisionibus receptis (in multis) cedentes; *Satyras*, & *Elegias*, & *Epigrammata*, & *odas*; & hujusmodi, ab instituto sermone removemus; atque ad philosophiam & artes orationis rejicimus. Sub nomine autem *Poeseos*, de *Historia ad Placitum conficta*, tantummodo tractamus.

Partitio *Poeseos*, verissima, atque maxima ex proprietate, præter illas Divisiones, quæ sunt ei cum *Historia* communes, (sunt enim *sicæ Chronica*, *Vitæ sicæ*, *sicæ etiam Relationes*) ea est, ut sit aut *Narrativa*; aut *Dramatica*; aut *Parabolica*. *Narrativa* prorsus *historiam* imitatur, ut ferè fallat, nisi quod res extollat sæpius supra fidem. *Dramatica* est veluti *historia Spectabilis*; nam constituit imaginem rerum tanquam præsentium; *historia* autem tanquam præteritarum. *Parabolica* vero est *historia* cum typo quæ *Intellectualia* deducit ad sensum.

Atque de *Poesi Narrativa*, sive eam *Heroicam* appellare placet, modo hoc intelligas de *Materia*, non de *Versu*, ea à fundamento prorsus nobili ex-citata videtur, quod ad dignitatem humanæ naturæ in primis spectat. Cum enim mundus sensibilis, sit anima rationali dignitate inferior, videtur *Poesis* hæc humanæ naturæ largiri, quæ *Historia* denegat; atque animo umbris rerum ut cunque satisfacere, cum solida haberi non possint. Si quis enim rem acutius introspeciat, firmum ex *Poesi* sumitur argumentum, magnitudinem rerum magis illustrare, ordinem magis perfectum, & varietatem magis pulchram, animæ humanæ complacere, quàm in natura ipsa, post lapsum, reperire ullo modo possit. Quapropter, cum res gestæ, & eventus, qui veræ *historiæ* subjiciantur, non sint ejus amplitu-

dinis, in qua anima humana sibi satisfaciat, præsto est *Poesis*, quæ facta magis *Heroica* consingat: Cum *historia* vera successus rerum, minimè pro meritis *Virtutum* & *Scelerum*, narret; corrigit eam *Poesis*, & exitus, & fortunas, secundum merita, & ex lege *Nemeseos*, exhibet: Cum *historia* vera, obvia rerum fatietate & similitudine, animæ humanæ fastidio sit; reficit eam *Poesis*, inexpectata, & varia, & vicissitudinum plena canens. Adeo ut *Poesis* ista non solum ad delectationem, sed etiam ad animi magnitudinem, & ad mores conferat. Quare & merito etiam divinitatis cuspidiæ particeps videri possit; quia animum erigit, & in sublime rapit; rerò simulachra ad animi desideria accommodando, non animum rebus (quod ratio facit, & *historia*) submit-tendo. Atque his quidem illecebris, & congruitate, qua animum humanum demulcet, addito etiam consortio *Musices*, unde suavius infinuari possit, auditum sibi patefecit, ut honori fuerit etiam sæculis plane rudibus, & apud Nationes barbaras, cum aliæ Doctrinæ prorsus exclusæ essent.

Dramatica autem *Poesis*, quæ *Theatrum* habet pro mundo, usu eximia est, si sana foret. Non parva enim esse posset *Theatri*, & *Disciplina*, & *Corruptela*: Atque *Corruptelarum*, in hoc genere, abunde est; *disciplina* plane nostris temporibus est neglecta. Attamen licet in *Rebus*, modernis habeatur pro re ludicra actio theatralis, nisi forte nimium, trahat è *Satyræ*, & mordeat, tamen apud Antiquos curæ fuit, ut animos hominum ad virtutem institueret. *Quinetiam* *Viris* prudentibus, & magnis *Philosophis*, veluti animorum plectrum quoddam centebatur. Atque sane verissimum est, & tanquam *Secretum* quoddam *Naturæ*, hominum animos, cum congregati sint, magis quam cum soli sint, affectibus & impressionibus patere.

At *Poesis Parabolica*, inter reliquas eminet, & tanquam res sacra videtur, & augusta; cum præsertim *Religio* ipsa, ejus opera plerumque utatur, & per eam commercia *Divinorum* cum humanis exerceat. Attamen & hæc quoque, *Ingeniorum* circa *Allegorias* levitate & indulgentia contaminata invenitur. Est autem usus ambiguus, atque ad contraria adhibetur. Facit enim ad *Involucrum*; facit etiã ad *Illustrationem*. In hoc *Docendi* quædam *Ratio*; in illo *Occultandi Artificio* quæri videtur. Hæc autem *Docendi Ratio*, quæ facit ad *Illustrationem*, antiquis sæculis plurimum adhibebatur. Cum enim rationis humanæ inventa, & conclusiones, (etiam ex quæ nunc tritæ, & vulgæ sunt) tunc temporis novæ & insuetæ essent, vix illam subtilitatem capiebant ingenia humana, nisi propius eæ ad sensum, per hujusmodi simulachra, & exempla, deducerentur. Quare omnia apud illos, fabularum omnigenarum, & *Parabolarum*, & *Ænigmatum*, & similitudinum, plena fuerunt. Hinc tesseræ *Pythagoræ*, *Ænigmata Sphingis*, *Æsopi Fabulæ*, & similia. *Quinetiam* *Apophthegmata* veterum *Sapientium* ferè per similitudines re demonstrabant: Hinc *Menenius Agrippa* apud Romanos (Gentem eo sæculo minimè literatam) leditionem fabula repressit. Denique ut *Hieroglyphica Literis*: ita *Parabolæ Argumentis* erant antiquiores. Atque hodie etiam & semper, eximius est, & fuit, *Parabolarum* vigor, cum ne argumenta tam perspicua, nec veræ exempla tam apta esse possint.

Alte